

"Redet"

KANDIDATEXAMEN - KERAMIKKONST - HDK
KARIN A. H. GRANLÖF

Innehållsförteckning

Inledning.....	sid. 2
Bakgrund och sammanhang.....	sid. 3-4
Genomförande.....	sid. 5-11
Hönan och redet.....	sid. 12-15
Examinationen.....	sid. 16-19
Slutord och tack.....	sid. 20
Källförteckning.....	sid. 21
Bilagor (skisser).....	sid. 22-23

Inledning

En skulle kunna tro att mitt största intresse är keramik, varför skulle jag annars utbilda mig till keramikkonstnär? Och det är ju precis så det är, men det får dela förstaplatsen med ytterligare två sysselsättningar. Nämligen djurvård och odling, med andra ord självhushållning. Varför är det här relevant i förhållande till mitt examensarbete i keramikkonst? Jo, som ingångspunkt i projektet ville jag förena dessa områden. Förena konst och keramik med djur och framställning av mat. Keramik är ständigt närvarande i köket och har varit genom stor del av människans historia. Även om det idag finns oerhört många plastbunkar i de flestas kök, så väljer i alla fall jag en skål i keramik eller glas om jag får chansen. När en då knäcker de där äggen till en omelett så kommer en att tänka på varifrån äggen kommer. Förhoppningsvis har en köpt äggen med eftertanke, med hönsens livskvalitet i åtanke. Jag kan skatta mig lycklig, jag har nämligen trettio höns i ett hönshus på gården till mitt barndomshem. Givetvis är de ute i det fria större delen av dygnet, men då och då går hönorna in för att lägga ett ägg. Det är nu mitt projekt kommer in, för var lägger hönorna sina ägg?

I den mörkaste delen av hönshuset kryper hönorna in i ett hönsrede. De väljer det med omsorg och blir kvar någon timme tills de har lämnat ett vackert ägg i halmen. Detta är en procedur som hönan genomgår ungefär fem dagar i veckan i många år. En höna kan bli runt femton år och många lägger ägg hela sina liv, dock färre med åren. Eftersom hönan vistas så mycket i redet så anser jag att det skall skapas med omtanke. Varför inte i keramik? Det är möjligt att det finns anledningar till varför detta inte gjorts tidigare, men det är något jag vill undersöka. Dessutom vill jag tillföra konst till en miljö som annars är ganska bortglömd. Det vanliga (om det inte är industri-/burhöns) är att redena är byggda i tunna träskivor, lådor med nätbotten eller plastbackar. Min tanke är att redena skall vara skulpturer i keramik, fristående och vägghängda. Hur mycket jag än gillar mina höns så är de ganska skitiga djur. De bryr sig liksom inte om var de lämnar sitt träck och det är viktigt att vara en flitig städare. Jag har en tes som innebär att; om man trivs och inspireras av en plats så vill man vistas där oftare och vårda det bättre. Ett uttrycksfullt hönshus kan kanske därför förhöja, öka "bondens" närvaro och hönsens livskvalitet. Det skadar ju inte heller om redena går att rengöra så de får en lång livslängd. Sanitetsporslin har gjorts i Sverige under lång tid, så beroende på hur jag formger och hur jag behandlar ytan på skulpturerna så finns möjligheten att skapa funktionsduglighet med materialet.

Bakgrund och sammanhang

Under mina fem terminer på HDK (Högskolan för design och konsthantverk) har jag gjort många projekt med olika ingångar. Trots det kan jag konstatera att mitt intresse för djur och i synnerhet höns ständigt har funnits i mitt medvetande. Det är utifrån det här konstaterandet jag valde att jobba med hönsredet som utgångspunkt. Nedan finns några exempel på arbeten där jag kan se dessa kopplingar.

En viktig del i mitt arbete är funktion vs. konstföremål. Det är något som genomsyrat mina år på skolan. Kan bruksföremål vara konst och när tippas ett föremål över till att vara enbart det ena? Jag anser att bruks kan vara konst och att en genom funktionella föremål kan förhöja och utmana vardagen.

Jag minns tillbaka på den allra första kursen på utbildningen. Då skulle vi välja konstnärer inom keramik/skulptur att inspireras av. Då valde jag Henry Moore, en skulptör från England som var stor under 1900-talet. Han är känd för sina överdådiga skulpturer i mjuka former, ofta kvinnor. Ett av hans verk har svetsat sig fast på min näthinna, en stor skulptur som stod i en fårhage i Hertfordshire.

Mötet mellan naturen och skulpturen, men framförallt djuren och skulpturen var väldigt inspirerande. Det var ett liknande möte, fast i mindre skala och inomhus jag ville undersöka i mitt projekt. Att konsten skall få finnas även där den inte förväntas. Att konsten skall nå ut till alla och gärna i vardagsmiljön. Kopplingen bakåt i tiden är även en aspekt som känns intressant. Keramik inom industri, kök, sjukvård, badrum, elektronik och mycket mer. Keramik hade en stor plats i vårt samhälle, på många områden, innan plast och andra förbrukningsmaterial tog dess plats. Tanken på keramik, konst och funktion (i detta fall i form av ett rede) i ett hållbart perspektiv är spännande. Kan en skapa ett hönsrede som är estetiskt eller konstnärligt stimulerande, samtidigt som det har en lång livslängd?

Den estetiska aspekten är viktig enligt mig, sen kan jag ju enbart utgå ifrån mitt eget tycke och smak. Hönsen själva vill nog mest ha det bekvämt, skyddat, rent och lagom varmt. Men jag tror att inomhusmiljön påverkar oss människor väldigt starkt. Därför kommer jag prova olika glasyrer och dekorer för att se vilka känslor de väcker hos mig. Dessutom vilken respons jag får från mina medstudenter och övriga medverkande under opponeringen av examensarbetet. Jag har inte sett något liknande tidigare, så det är svårt att veta hur andra hönsägare skulle vilja ha det. Det är något att utforska längre fram, också hur och om hönsen faktiskt bryr sig om vilken färg och yta redena har. Det roliga med att vara konsthantverkare är ju dels att det inte behöver vara en specifik färg eller form. Utan en kan anpassa sig både till sin egen vision, men också till den eventuella kundens. Genom att ha ett hönsred som är inspirerande, vill vi vistas där mer och vårda det bättre. På det sättet ökar även hönsens livskvalitet.

En höna och en tupp som nyfiket kommer in i hönsuset.

Genomförande

När examensarbetet startade hade jag gjort upp en detaljerad tidsplan, som så många gånger tidigare. Den här gången har jag fått inse, att min process innebär en ganska långdragen start. Mycket tankar har virvlat i mitt huvud, genomarbetning av det konstnärliga uttrycket och materialval. Men också en stor del ångest. Hur skall jag börja? Kommer jag kunna stå för det jag gjort? Vad kommer opponenter säga? Kommer jag svimma på examinationen?

Jag har bestämt mig för att acceptera min process. Jag vet att när jag väl är igång så har jag bearbetat en enorm mängd av tankar och kan oftast bara köra på. I efterhand kan jag konstatera att jag står för det jag gjort, många intressanta tankar väcktes under opponeringen och jag svimmade inte.

Jag började med att göra grotliknande skisser, som bulliga hyddor som både kunde sitta på vägg, men också stå på egna ben på golvet. Till dessa ritade jag även olika varianter på stegar. Hönsen kan hoppa upp en bit till ett rede, men de kan inte flaxa upp så högt och verkar dessutom tryggare när de kan klättra på pinnar. De är ju vad jag kan förstå ursprungligen skogsfåglar. De första skisserna finns som bilagor längst bak i rapporten.

När jag gjort det första redet, kände jag att mitt arbetssätt var för långsamt. Dessutom blev resultatet ett mellanting mellan noggrant bearbetad yta och slarv. Mitt sviktande självförtroende ville försäkra mig om att det inte såg för barnsligt ut. Här är ytterligare en insikt jag fått. Jag jämför mig något kopiöst med vad andra gör. Jag gillar färgglatt och vad som kanske ibland kan uppfattas som barnsligt. Jag gillar också balansgången mellan "rufft"/naturnära/rått och modernt avskalat. Det kan bli väldigt fina, intressanta möten. Det kanske låter naivt, men jag har fått en större förståelse för att mina uttryck också är intressanta. Att istället för att titta på hur grannen gör (de har sitt uttryck och gör fantastiska saker) dra på ännu mer, våga ta i ordentligt. Jag önskar jag tagit ut svängarna mer i detta projektet, men det är en lärdom att ta med till framtida arbeten.

Efter att det första redet reduktionsbränts med flera fantastiska glasyrer, upplever jag att uttrycket räddades upp en del. Men för att komma vidare och hitta ett annat arbetssätt började jag göra små snabba skisser där jag tog tiden. Då fick jag fram ett uttryck i yta och form som blev intressant att jobba vidare med. Jag gick även tillbaka och tittade på mina egna höns. Var är det de trivs som bäst? Till exempel så vill två hönor alltid ruva bredvid varandra. Hönorna har också sina favoritreden/platser i hönshuset. Någon lägger alltid sina ägg i översta redet medans en annan vill befinna sig ganska nära golvet, där det oftast är lite mörkare. Detta var tankar att ta med mig in i byggandet med lera. Det var även iakttagelser som gjorde det mer inspirerande att jobba vidare med skulpturerna. Här fanns det möjlighet att bygga reden som skulle passa specifika hönor. Dock kan hönorna vara ganska ombytliga, så det skulle nog vara svårt att bygga "det ultimata" redet.

Sen hände något som satte rejäla käppar i hjulen. Att prata sjukdomar och frånvaro i skriftliga inlämningar är aldrig speciellt roligt eller intressant. Men tyvärr drabbades jag av en öronsjukdom som påverkade mitt arbete ganska mycket. På grund av yrselattacker, nedsatt hörsel/brus och trötthet kunde jag inte arbeta vidare med examensarbetet under flera veckors tid. Det fina i kråksången är dock att jag tog mig igenom det och inspirationen och viljan stannade kvar.

En sammanfattning av de sista veckorna är att jag byggde, byggde och byggde lite till. Efter att ha provat det första redet hos hönsen, så insåg jag att det var lite för litet, 30x30x30 cm, öppning ca 20 cm i diameter. Därför är de efterföljande ganska så mycket större, 50-70 cm breda, 50-70 cm höga, 40-50 cm djupa och öppningar på 30-50 cm i diameter. För att få fram olika uttryck användes olika sorters lera, både stengods och lergods.

Processbilder:

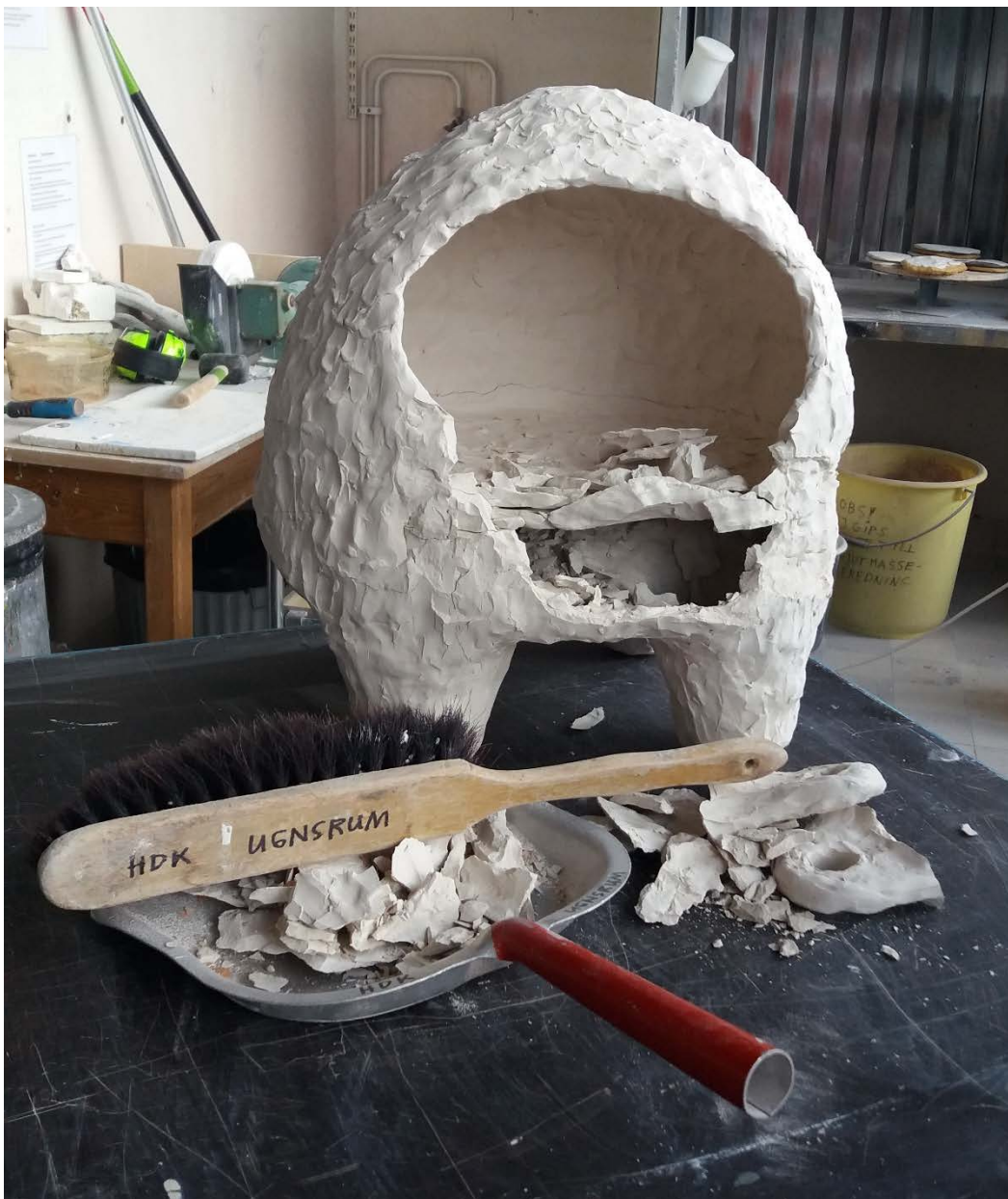

Med hjälp av de olika lerorna gjorde jag även engobe- och glasyrprover. Dessa brändes i oxidationsugn på 1080 och 1280 grader Celsius. Dessutom gjorde jag snabba dekorprover, varav en sedan förstörades upp på ett rede.

När jag kommit tillbaka efter frånvaron försökte jag "skynda" leran. Jag var helt enkelt för ivrig med torkningen och hade byggt in fukt i en sluten form med små lufthål. Den totalhavererade i skräjbränningen. Jag har ärligt talat haft väldigt lite problem med sprickbildning och skulpturer som sprängt sönder tidigare. Men den här gången har ättika varit min bästa vän. Jag har varit som en igel och slängt mig på sprickorna så mycket det gått. Framför allt på den mörka lergodsleran. Skulpturerna har fått torka (med tyg) så lugnt det bara gått. Efter det så gjorde jag den långsammaste skräjbränningen (första bränningen) jag någonsin gjort, hela 36 timmar (om jag inte räknat fel). Det innefattade även väldigt många torktimmar på låg ugnsvärme. Inte så ekonomiskt försvarbart och inget jag skulle göra under normala omständigheter.

Hönan och redet

Egentligen hade jag inte tänkt beröra industriproducerade ägg så mycket. Framförallt eftersom det nog finns många som inte tycker en skall ha höns över huvud taget och det skulle bli en väldigt stor debatt. Dessutom är jag nog lite konflikträdd och orolig över att vara för dåligt påläst för en sådan situation. Det är helt klart något jag vill öva på i en framtid, det är viktigt att våga stå för saker och möta andras åsikter om det konstnärliga arbetet.

Det jag kan nämna är att jag är förfärad efter det jag sett under mina 30 plus år. De miljöer som höns inom industrin får "leva" i är under all kritik. Jag vet att det finns skalor på eländet, men de flesta ligger alldeles för långt ner på den kurvan enligt mina mått mätt.

Klassiska reden hos hobbyägare är oftast trälådor eller plastbackar. Jag har själv ganska oinspirerande gluggar gjorda av en gammal hylla och pallkragar. En får byta hö/halm ofta och skrapa bort hönskit, för övrigt funkar de ganska bra. Dock går de aldrig riktigt att rengöra/skura. Innemiljön fungerar, ströet på golvet byts ofta, de har många pinnar att sova på under natten, det är ren luft, lagom varmt och så vidare. Men ambitionsnivån är låg.

Den föregående bilden och de som följer är exempel på de rederna som finns hemma hos mig just nu. Notera att dessa bilder är tagna precis efter vintersäsongen då hönorna helst inte går ut och det blir extra skitigt. Jag ser verkligen fram emot att renovera, måla och sätta in de nya redena i hönshuset. I de nedersta bilderna kan man även se två hönor som hoppat in hos en ruvande höna. De passar alltså på att lägga sina ägg under en annan höna, så de slipper kläcka och ta hand om kycklingarna själv.

På sommaren är hönsen ute och plöjer ner både ogräs och rosenbuskar för att komma åt alla maskar och kryp. Det vore fantastiskt om redena kunde placeras på olika ställen i utemiljön också. Det tror jag skulle funka bra med keramiska reden, i alla fall på sommarhalvåret.

Mitt första rede fick agera försöksobjekt och skapade genast nyfikenhet. Trots att det var lite för litet så tog sig dvärghönsen in i det och morgonen därpå fann jag där ett ägg. Ytan höll sig dessutom förvånansvärt ren. Den glatta ytan gjorde att de inte ville sova på taket, vilket ofta händer på de i trä. Det är framförallt på natten de gör sina behov. När redet stått inne i hönshuset rengjorde jag det lätt med vattenslangen. Vad som dock skall sägas är att just detta redet var gjort i stengods och var därför högbränt. Den hade en slät yta och blank glasyr. Jag vet alltså inte hur de redena som har knögglig yta, är lågbrända och har mer sittvänliga tak kommer te sig. Det här är därför ett projekt som kommer fortgå efter examen. Då kommer förhoppningsvis hela innemiljön och kanske delar av utemiljön för hönsen vara omgjord. Det skall bli spännande att se.

En sak till som var mindre bra, benen som är en funktion med också ett designval, fungerade bra, men försvann till stor del i ströet på golvet. Jag tror de tjänar på att komma upp lite mer.

Examinationen

Nedan visas bilder från examinationen/opponeringen den 18 maj 2017. Opponent Linda Karlsson och examinator Mia E. Göransson.

Det var som en dimma av nervositet som låg över hela examinationsdagen, en dimma som har gjort mina minnen alldeles mosiga. Det var mycket som sades och många intressanta iakttagelser som påpekades. Jag fann det extra roligt att det fanns ett intresse av att lära sig mer om höns. Jag vet ju själv hur mycket jag gillar dem och kanske det syns genom mitt arbete och därför skapar engagemang? Jag hoppas det.

Nu var det ju inte bara fokus på hönsen, även om det är en gigantisk del av mitt arbete. Det är ju ändå så att redena "skall" ha funktionen av att vara just ett hönsrede. Så när frågor angående färg och yta kom upp så fick jag tänka lite extra på vem jag skall fokusera på. Är det hönsen eller är det hönsägaren? Varför väljer jag de färger och mönster som jag gör? Jag har inget bra svar på det. Hittills har jag valt utifrån intuition och vad jag själv tycker om. Dessutom ville jag passa på att måla mönster på skulpturerna nu när jag gick upp i storlek. Jag inser ju dock att det är viktigt att lyssna in vad en eventuell kund kan tycka om. I alla fall om jag är intresserad av att sälja redena i en framtid. Hur vill andra att deras hönsreden skall se ut? I vilket samband skall de visas? Jag anser ju bland annat att redena kan agera skulpturer i till exempel en utemiljö och inte behöver ha sin inbyggda funktion.

En annan intressant fråga som kom upp i samband med diskussionen angående val av färg var; kan höns se färger? Hur uppfattar de mönster? Det är något jag inser att jag borde kollat upp i början på projektet. Det är ju en väldigt intressant och viktig aspekt att ta hänsyn till.

Det kom även upp tankar och frågor angående rummet. I ett tidigare utkast av examensrapporten fanns det inga bilder från höns huset och hur det kan komma att se ut med redena i keramik. Jag har fortfarande inte provat att inreda höns huset med de färdiga skulpturerna, förutom det första lilla redet. Så det finns många delar att jobba vidare på och utvärdera.

Examinatorn och opponenter tyckte även att jag bör tänka igenom upphängningsanordningen för de redena som skall hänga på väggen. Det var något jag själv reflekterat över, men inte kommit fram till något bra beslut. Jag valde därför den enkla vägen och gjorde vanliga skruvhål. Enda sättet att komma fram till något bättre är nog att prova olika varianter och kolla hur andra hänger upp keramiska objekt.

Det här var bara en liten del av vad som berördes under examinationen. Jag kommer så sakteliga gå igenom alla anteckningar och egna luddiga minnen för att ta med mig dem när jag förhoppningsvis jobbar vidare med projektet.

Slutord och tack

Det har varit ett roligt projekt. En hel del motgångar, men också nya lärdomar. I slutändan har det blivit mer fokus på formen och processen med leran, framför funktionen av det slutliga resultatet. Det har blivit tillfällen till omprioriteringar, nya beslut och kompromisser. Jag har också fått bearbeta tankar kring mitt konstnärliga skapande. Den eviga frågan; vad är konst? Det svaret har jag givetvis inte, men jag har fått lite större förtroende i att även mitt uttryck får lov att ta plats. Vikten i att våga experimentera och utvecklas. Våga ta plats!

Jag vill tacka en hel drös av folk som hjälpt mig under arbetets gång:

Anna Persson, vår underbara handledare. Tack för att du varit så enormt peppande.

David, Renata och Mia på keramikavdelningen. Tack för att ni alltid funnits till hands och haft förståelse när det varit tungt.

Charlotta, keramikavdelningens tekniker. Tack för att du alltid har koll och är så hjälpsam.

Keramiktreorna. Tack för att ni är så underbara och stöttande. Jag kommer sakna er något kopiöst.

Emma och Emelie, ni är två guldklimpar!

Resten av keramikstudenterna. Tack för att vi har haft en sådan fin sammanhållning på avdelningen.

Konshantverkstreorna. Tack för dessa tre åren av inspiration och utbyte av tankar, idéer och kunskap.

Anders Fredholm, keramiker och glasyrexpert. Tack för att du alltid spridit glädje samtidigt som du delat med dig av din kunskap inom glasyr.

Familjen, utan er hade jag aldrig kommit hit. Tack!

Källförteckning

Britt, John. 2007. *The complete guide to high-fire glazes: glazing & firing at cone 10*. New York: Lark Crafts.

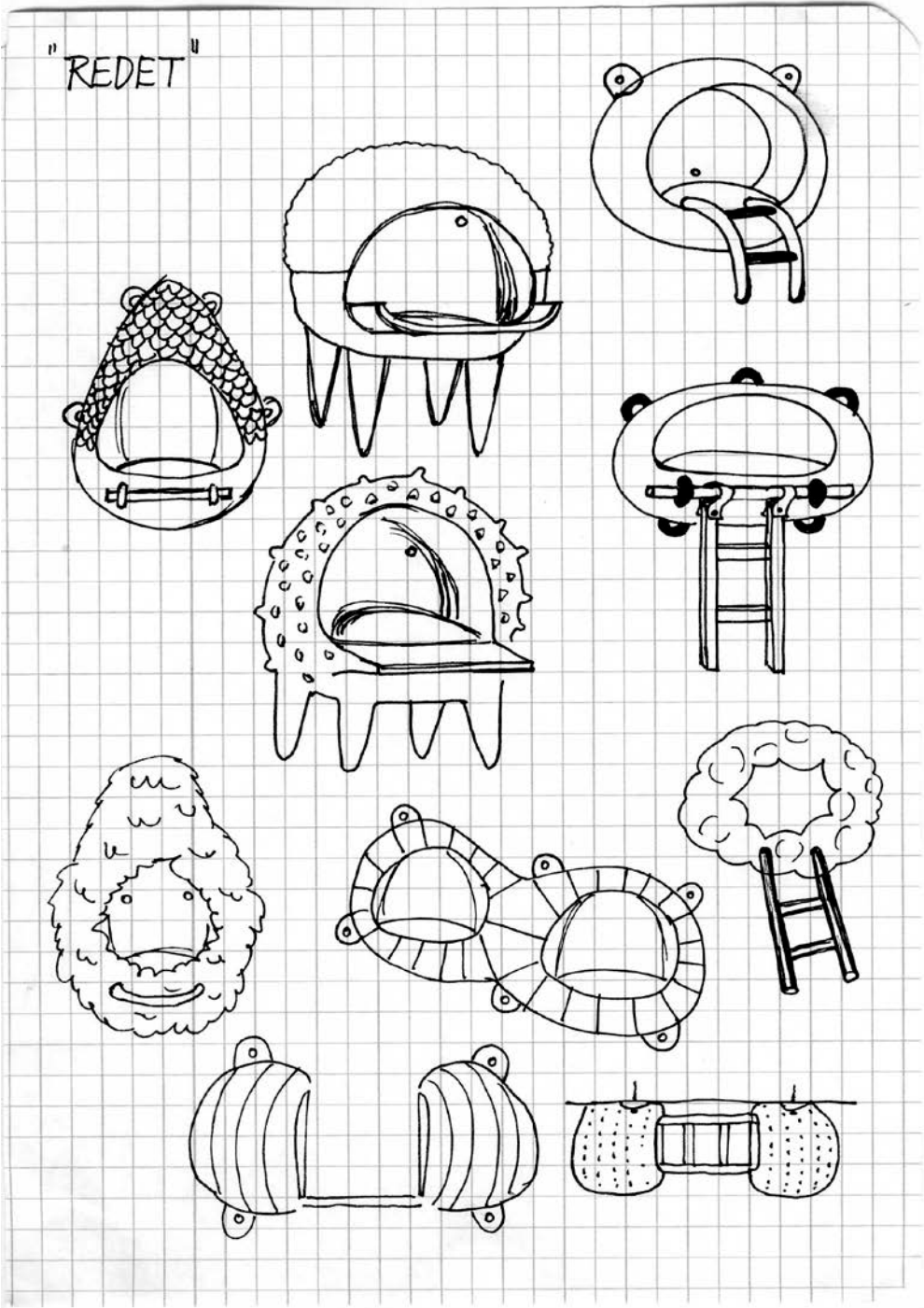
Fredholm, Anders. *Glasyr*. <http://www.fredholm.nu/>

Fredholm, Anders. *A-serien*. <http://www.fredholm.nu/>

Hagman, Tore, Neuschütz, Karin och Odén, Kristina. 2010. *Höns: raser – skötsel - uppfödning*. 3. Uppl. Stockholm: Natur och Kultur.

Leksands Folkhögskola. 2012. *Glasyrbanken*. Glasera mera. <http://www.glaseramera.se/glasyrbanken.html> (Hämtad 2017-05-23).

Bilaga 1. Skisser inför arbetet med hönsredet.

Bilaga 2. Skisser på stegar till redet.

